

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ МНОЖИННОГО ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН 2025 РОКУ

Пархоменко Марина Миколаївна,

orcid.org/0000-0001-6993-6534

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри історії та права

Державного вищого навчального закладу

«Донецький національний технічний університет»

Литвяк Вікторія Анатоліївна,

orcid.org/0009-0001-1982-104X

здобувачка вищої освіти

Державного вищого навчального закладу

«Донецький національний технічний університет»

Стаття присвячена аналізу правової природи та сучасних тенденцій розвитку інституту множинного громадянства в Україні в умовах глобалізаційних процесів і трансформації конституційно-правових підходів до визначення статусу особи. З огляду на суттєві міграційні зміни, спричинені повномасштабною збройною агресією РФ, а також ухвалення у 2025 році нового законодавства у сфері громадянства проблема набуває особливої актуальності. У статті розглядаються ключові чинники, що зумовили перегляд традиційної концепції «єдиного громадянства», аналізуються правові наслідки запровадження контрольованої моделі множинної належності до громадянства, а також оцінюються її потенційні переваги, ризики та вплив на систему національної безпеки, публічної влади та правового статусу громадянина.

У роботі досліджується правове регулювання множинного громадянства як комплексного конституційно-правового інституту, що охоплює порядок його набуття, збереження та припинення, а також аналізуються нормативні зміни, зумовлені потребою адаптації українського законодавства до сучасних міграційних процесів, викликів національної безпеки та міжнародно-правових тенденцій. У межах дослідження розкриваються теоретичні підходи до розуміння феномену множинного громадянства, порівнюються моделі регулювання, застосовувані в різних державах, оцінюється їхній вплив на формування політико-правового статусу особи в Україні.

Стаття є спробою комплексного аналізу сучасних підходів до правового врегулювання множинного громадянства в Україні в умовах глибоких суспільно-політичних трансформацій і глобальних міграційних процесів. У фокусі уваги перебувають як теоретичні засади цього інституту, так і практичні наслідки ухвалення нового законодавства, зокрема його вплив на конституційні принципи, систему державного управління, національну безпеку та правовий статус громадян. Стаття спрямована на виявлення ключових проблем, що виникають у процесі впровадження моделі множинного громадянства, і обґрунтування можливих напрямів удосконалення правового регулювання в цій сфері.

Ключові слова: множинне громадянство, подвійне громадянство, громадянство України, правовий статус громадянина, законодавство України 2025, національна безпека, воєнний стан, діаспора України, міграційні процеси, спрощений порядок набуття громадянства, контрольована модель громадянства, державна лояльність, правові ризики та наслідки, конституційно-правове регулювання, міжнародно-правові підходи, імплементація законодавства.

Parkhomenko Maryna, Lytviak Viktoriia. Legalization of multiple citizenship in Ukraine: analysis of the 2025 legislative amendments

The article is devoted to the analysis of the legal nature and current trends in the development of the institution of multiple citizenship in Ukraine in the context of globalization processes and the transformation of constitutional and legal approaches to defining the legal status of an individual. Given significant migration changes caused by the full-scale armed aggression of the Russian Federation, as well as the adoption of new citizenship legislation in 2025, this issue has become particularly relevant. The article examines the key factors that prompted the revision of the traditional concept of "single citizenship", analyses the legal consequences of the introduction of a controlled model of multiple citizenship, and assesses its potential advantages, risks, as well as its impact on national security, public administration, and the legal status of a citizen.

The study focuses on the legal regulation of multiple citizenship as a complex constitutional and legal institution that covers the procedure for acquiring, retaining, and terminating citizenship. The article also analyzes the regulatory changes caused by the need to adapt Ukrainian legislation to modern migration processes, national security challenges, and international legal trends. Theoretical approaches to understanding the phenomenon of multiple citizenship are revealed, models of its regulation applied in different countries are compared, and their influence on shaping the political and legal status of an individual in Ukraine is evaluated.

This article represents an attempt to conduct a comprehensive analysis of contemporary approaches to the legal regulation of multiple citizenship in Ukraine amid profound socio-political transformations and global migration dynamics. The focus is placed on both theoretical foundations of this institution and the practical implications of the newly adopted legislation, including its influence on constitutional principles, public governance, national security, and the legal status of citizens. The study aims to identify key issues that arise in the process of implementing the multiple citizenship model and to substantiate possible directions for improving legal regulation in this area.

Key words: *multiple citizenship, dual citizenship, citizenship of Ukraine, legal status of citizen, Ukraine's 2025 legislation, national security, martial law, Ukrainian diaspora, migration processes, simplified citizenship procedure, controlled citizenship model, state loyalty, legal risks and consequences, constitutional and legal regulation, international legal approaches, legislative implementation.*

Постановка проблеми. Проблема множинного громадянства має складне та багатовимірне походження, яке формується під впливом політичних, соціальних, економічних і правових чинників. У сучасному світі громадянство перестає бути статичним юридичним статусом, обмеженим рамками національних кордонів. Глобалізація, інтенсифікація міжнародної мобільності, трудова міграція, розвиток цифрових технологій і транснаціональних зв'язків створюють умови, за яких дедалі більше осіб набувають громадянства двох і більше держав. Зростає кількість людей, для яких мультипаспортність є не винятком, а природним елементом сучасної ідентичності.

Для України ця проблема набуває особливої гостроти в умовах повномасштабної агресії Російської Федерації (далі – рф). Мільйони громадян були змушені виїхати за кордон, інтегруватися в інших державах, отримувати тимчасо-

вий або постійний захист, а в окремих випадках – громадянство країни перебування. Така ситуація спричинила одночасно два взаємопов'язані виклики: збереження правового й соціального зв'язку між державою та її громадянами за кордоном, а також потребу гарантувати національну безпеку та недопущення подвійної лояльності.

Додаткової складності додає тривала дія в Україні принципу «єдиного громадянства», закріпленого в Конституції України, який традиційно тлумачився як заборона множинного громадянства. Це спричиняло юридичні колізії: з одного боку, громадяни фактично могли мати кілька громадянств, а з іншого – правові наслідки цього статусу законодавством не визначалися. Виникали суперечності в питаннях доступу до державної служби, військового обов'язку, виборчих прав, консульського захисту, податкових зобов'язань. Після 2022 р. до них

додалась проблема громадян, що опинилися на тимчасово окупованих територіях і були змушені приймати громадянство держави-агресорки, часто – під тиском або з метою виживання.

Ухвалення у 2025 р. закону про легалізацію множинного громадянства стало відповіддю держави на нові соціальні реалії, однак це рішення актуалізувало потребу комплексного наукового переосмислення місця множинного громадянства в системі національного права. Серед ключових питань залишаються: межі поєднання громадянств, співвідношення інституту множинного громадянства з концепцією державного суверенітету, проблеми лояльності громадянина, гарантування національної безпеки, ризику зовнішнього впливу, а також практичні наслідки для виборчої системи, оборонної політики, податкового регулювання і міграційних процесів.

Стан дослідження. Проблематика множинного та подвійного громадянства знайшла відображення у працях як українських, так і зарубіжних науковців. На міжнародному рівні питання взаємодії декількох громадянств, колізій юрисдикцій і трансформації суверенітету досліджували П. Вейл, Р. Брубейкер, П. Спіро, які аналізували вплив глобалізації на зміну традиційних уявлень про громадянство. В українській правовій науці інститут громадянства розглядався у працях В. Шаповала, П. Рабіновича, О. Скрипнюка, А. Крусян, які зосереджували увагу на тлумаченні принципу єдиного громадянства, його конституційній природі та наслідках для правового статусу особи. Водночас комплексних досліджень множинного громадянства в умовах воєнного стану, масової міграції та збройної агресії РФ поки що бракує, а новітні законодавчі зміни 2025 р. актуалізують потребу в подальшому науковому осмисленні цього інституту.

Метою статті є комплексний аналіз правової природи множинного громадянства, дослідження особливостей його нормативного регулювання в Україні, а також з'ясування сучасних викликів і перспектив, пов'язаних з упровадженням нової моделі громадянства. У межах дослідження увага зосереджується на

оцінюванні впливу множинного громадянства на конституційно-правовий статус особи, національну безпеку, виборчі та мобілізаційні процедури, а також на визначенні правових колізій і напрямів подальшого вдосконалення законодавства з урахуванням воєнного стану та глобальних міграційних процесів.

Виклад матеріалу дослідження. Громадянство є фундаментальною категорією конституційного та міжнародного права, що визначає сталий правовий зв'язок між особою та державою, який виражається у взаємних правах, обов'язках і відповідальності. Громадянство не зводиться лише до формального володіння паспортом – воно є політико-правовою належністю до певної держави, що має постійний характер і ґрунтується на сукупності юридичних, історичних та соціальних чинників. Класичне розуміння громадянства передбачає, що громадянин перебуває під суверенітетом своєї держави, отримує її захист та водночас зобов'язаний дотримуватися її законів, виконувати публічні обов'язки, зокрема й військові, податкові, інші.

В Україні протягом тривалого часу домінувала доктрина жорсткого «єдиного громадянства», закріплена у ст. 4 Конституції України. Тлумачення цієї норми протягом десятиліть спричиняло дискусії серед конституціоналістів. З одного боку, принцип єдиного громадянства трактувався як неможливість існування громадянств адміністративно-територіальних одиниць (на противагу федераціям). З іншого боку, Закон України «Про громадянство України» містив норму про невизнання правових наслідків набуття громадянством України іншого громадянства, що де-факто створювало ситуацію «сліпоти» держави до другого паспорта, але не забороняло його прямо під загрозою кримінальної відповідальності.

Множинне громадянство є складним правовим інститутом, який в умовах сучасного глобалізованого світу породжує як значні переваги, так і суттєві ризики, що залежать від особливостей національного законодавства, геополітичного контексту та конкретних обставин життя його носія.

До позитивних наслідків множинного громадянства, безумовно, належить суттєве розширення можливостей реалізації та захисту прав і свобод особи. Вона зазвичай користується повним обсягом громадянських, політичних, економічних і соціальних прав у державі постійного проживання, водночас зберігає глибокі культурні, мовні, сімейні й історичні зв'язки з державою свого етнічного чи родинного походження. Така ситуація сприяє формуванню транскордонної ідентичності, збагачує національну культуру, підтримує постійну міжособистісну й інституційну комунікацію між суспільствами різних країн. Із практичного погляду державам, що приймають, значно легше інтегрувати осіб, які вже мають правовий статус громадянина іншої країни, ніж апатридів або іноземців зі складною міграційною історією. Для держави множинне громадянство відкриває широкі можливості підтримання економічних, соціальних і культурних зв'язків із діаспорою, залучення прямих інвестицій, репатріацію капіталу, передачу сучасних технологій, обмін знаннями та досвідом, а також розширення міждержавного співробітництва на всіх рівнях [6, с. 28].

Водночас множинне громадянство породжує низку серйозних ризиків і потенційно негативних наслідків, які в умовах війни набувають особливої гостроти. Найбільш відчутною проблемою залишається можливий конфлікт юридичних обов'язків перед двома або кількома державами. Найяскравіше це проявляється у сфері військової служби: особа теоретично може підлягати призову до збройних сил кількох країн одночасно, що створює не лише правову, а й глибоку моральну й екзистенційну дилему. Не менш актуальною є проблема подвійного оподаткування, коли дві юрисдикції претендують на оподаткування того самого доходу чи майна, що суттєво ускладнює фінансове планування та може призводити до значних матеріальних втрат. Окремим критичним аспектом виступає питання дипломатичного й консульського захисту: якщо права особи порушуються на території однієї з держав її громадянства, інша держава часто позбавлена юридичних підстав для ефективного

втручання, що суттєво послаблює механізми захисту. У політичному та безпековому вимірі множинне громадянство нерідко викликає обґрунтовані сумніви щодо рівня лояльності особи до конкретної держави, що може обмежувати доступ біпатридів до державної служби, стратегічних посад, роботи з державною таємницею або участі в політичному житті країни. В умовах війни ці ризики трансформуються у прямі загрози національній безпеці, коли особа із громадянством держави-агресорки або її сателітів може бути використана як канал впливу, шпигунства чи диверсійної діяльності [6, с. 28].

Повномасштабна агресія РФ та масова міграція українців змінили суспільний договір. Мільйони українців опинилися за кордоном, інтегруючись у правові системи країн ЄС, США, Канади. Постала реальна загроза асиміляції та втрати правового зв'язку з Батьківщиною. У цьому контексті законодавчі ініціативи 2024–2025 рр. щодо легалізації множинного громадянства стали не просто політичним кроком, а стратегією виживання нації. Перехід до моделі контрольованого множинного громадянства дозволяє зберегти українську ідентичність у глобалізованому світі, водночас встановлює чіткі межі лояльності.

Верховна Рада України 18 червня 2025 р. ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України», який був підписаний Президентом України 15 липня того ж року. Закон набуде чинності через пів року після підписання – 16 січня 2026 р. [7].

Закон відкриває можливість сформувати «живий ланцюг» між Україною та світовою діаспорою, що налічує приблизно 25 мільйонів українців у понад 80 країнах світу. Поза межами України проживає майже така сама кількість українців, як і всередині держави, тому запровадження множинного громадянства є не лише юридичним механізмом, але й інструментом збереження національної ідентичності, оскільки українцям за кордоном більше не потрібно відмовлятися від громадянства України [7].

Ухвалення закону про легалізацію множинного громадянства створило правові передумови для початку практичної реалізації нової моделі громадянської належності. Найближчим часом уряд має затвердити необхідні підзаконні нормативні акти, які визначатимуть процедуру підтвердження іноземного громадянства, порядок подання декларацій, ведення реєстрів і механізми обміну інформацією з іноземними державами. Саме ці рішення визначають фактичну ефективність реформи, оскільки закон окреслює загальні рамки, а його імплементація потребує детальної регламентації. Відсутність чітких технічних процедур могла б створити правову невизначеність, тому підготовка таких актів є ключовим елементом на шляху до повноцінного запуску нової моделі.

Одними з перших держав, щодо яких Україна застосовуватиме механізми множинного громадянства, стануть Німеччина, Польща, Чехія, США та Канада [8]. Це не випадковий вибір, а політико-правова стратегія, заснована на поєднанні критеріїв безпеки, інтеграції та геополітичної підтримки. Ці держави належать до групи найближчих партнерів України – членів ЄС, НАТО або ключових трансатлантичних союзників, що надають масштабну військову, фінансову та гуманітарну допомогу. Їхні правові системи мають усталені механізми роботи з інститутом подвійного чи множинного громадянства, що полегшить встановлення процедурного співробітництва.

Окремого аналізу потребує питання обмеження політичних прав осіб із множинним громадянством. В умовах війни держава повинна мати абсолютну впевненість у лояльності осіб, які ухвалюють державні рішення. Тому законодавством встановлено імперативну заборону для біпатридів обіймати виборні посади, працювати в органах державної влади, місцевого самоврядування, судах, прокуратурі й інших правоохоронних органах. Це обмеження базується на концепції «конфлікту лояльностей». Особа, яка присягнула на вірність іншій державі, не може об'єктивно обстоювати інтереси України, особливо коли ці інтереси можуть суперечити інтересам другої країни грома-

дянства [9]. Наприклад, наявність громадянства навіть дружньої країни може створювати конфлікт інтересів в укладанні міжнародних угод, вирішенні торговельних спорів або питаннях екстрадиції. Тому вимога виходу з іноземного громадянства для державних службовців залишається непорушною. Упровадження обов'язкового декларування наявності іноземного громадянства для кандидатів на публічні посади є необхідним механізмом верифікації, який має забезпечуватися силами спеціальних служб.

Важливим аспектом є спрощений порядок набуття громадянства України, що застосовується до громадян держав, включених Кабінетом Міністрів до спеціального переліку країн-партнерів. У межах цієї процедури іноземець замість зобов'язання припинити іноземне громадянство подає декларацію про визнання себе громадянином України, що засвідчує його лояльність до держави. Водночас він має виконати загальні вимоги: проживати в Україні безперервно протягом п'яти років, мати дозвіл на імміграцію, підтвердити законні джерела існування та скласти іспити з мови, Конституції та історії України до моменту набуття громадянства [5].

Для окремих категорій заявників – осіб з визначними заслугами, осіб, прийняття яких становить державний інтерес, та іноземців, які беруть участь у захисті України – закон передбачає додаткові спрощення. Вони можуть скласти необхідні іспити вже після отримання громадянства, звільнюються від обов'язку п'ятирічного проживання в Україні та не потребують дозволу на імміграцію. Для військовослужбовців також не вимагається підтвердження законних джерел існування [5]. Це є виявом вдячності держави тим, хто ризикує життям заради її свободи, та надає їм та їхнім родинам належний соціальний і правовий захист. Такий підхід також вирішує питання легалізації їхнього перебування в Україні після завершення контракту та захищає від можливої екстрадиції до країн, дружніх до РФ.

Проте в умовах воєнного стану встановлено жорсткі запобіжники. Категорично заборонено множинне грома-

дянство з державою-агресоркою або державою-окупанткою. Будь-які зв'язки із країною, що загрожує територіальній цілісності України, розглядаються як загроза національній безпеці.

Надзвичайно важливим у контексті дослідження є питання так званої «примусової паспортизації», яку РФ здійснює на тимчасово окупованих територіях України. Окупаційна адміністрація створює умови, за яких виживання людини без отримання російського паспорта стає неможливим: блокується доступ до медичної допомоги, соціальних виплат, гуманітарної допомоги, виникають загрози депортації та вилучення майна. У цьому аспекті українське законодавство демонструє гуманістичний підхід, розмежовує добровільне набуття громадянства та вимушене отримання документів окупанта. Згідно із чинними нормами, примусове набуття громадянства РФ на тимчасово окупованих територіях не визнається Україною та не створює жодних правових наслідків. Такі документи вважаються нікчемними. Це означає, що громадяни, які стали жертвами примусової паспортизації, не вважаються біпатридами в юридичному сенсі цього слова й не підлягають відповідальності за сам факт наявності російського «паспорта», якщо вони не вчиняли дій, що кваліфікуються як колабораційна діяльність. Така позиція є критично важливою для реінтеграції окупованих територій, оскільки вона запобігає стигматизації населення, яке опинилося в заручниках окупаційного режиму [5].

Одним із найбільш чутливих питань, порушених у суспільній дискусії щодо нового закону, є становище українців, які опинилися на тимчасово окупованих територіях і були змушені прийняти громадянство РФ. Побоювання стосуються того, що факт набуття російського громадянства може бути розцінений як добровільний і стати підставою для втрати громадянства України. Однак норма закону безпосередньо усуває цю загрозу: набуття громадянства держави-агресорки на тимчасово окупованій території не вважається добровільним, навіть якщо особа подавала заяву про його отримання. Аналогічний підхід поширюється

на осіб, яких було незаконно депортовано з окупованих територій і які отримали російське громадянство за межами України [5].

Отже, закон не покладає на громадян відповідальність за вибір, здійснений під тиском окупаційної влади, для виживання або збереження базових прав у зоні, де Україна тимчасово не здійснює контролю. Це є важливим правовим сигналом: держава не вважає таких осіб нелояльними й не розриває з ними правового зв'язку. Винятки стосуються лише тих випадків, коли дії особи спрямовані на підтримку збройної агресії, пропаганду війни чи створення загроз національній безпеці України.

Легалізація множинного громадянства відкриває низку стратегічних можливостей. По-перше, повернення людського капіталу: висококваліфіковані спеціалісти (ІТ, медицина, інженерія, наука) зможуть легально працювати в Україні, інвестувати, купувати нерухомість, голосувати, не втрачаючи соціальних гарантій країни постійного проживання. По-друге, посилення обороноздатності: іноземні ветерани та діючі контрактники отримують реальну перспективу громадянства, що підвищує мотивацію до продовження служби. По-третє, зміцнення міжнародної підтримки: країни з великою українською діаспорою отримують додатковий стимул надавати військову, фінансову та гуманітарну допомогу. По-четверте, демографічний ефект: навіть часткове повернення діаспори здатне уповільнити катастрофічну депопуляцію України.

Водночас нові норми несуть серйозні ризики. Найгострішим є ризик щодо національної безпеки: відсутність чіткого механізму перевірки «етнічного походження» може бути використана для проникнення агентів впливу. Проблема лояльності виникає у випадках, коли особа з кількома паспортами може бути призвана до армії іншої держави (актуально для Ізраїлю, Туреччини, Грузії). Найскладніше питання – статус громадян України на тимчасово окупованих територіях, які отримали паспорт РФ під примусом. Якщо чинна редакція ст. 19 Закону України «Про громадянство України» залишиться без змін, мільйони

людей можуть бути автоматично позбавлені українського громадянства. Адміністративні ризики пов'язані з відсутністю єдиного реєстру осіб із множинним громадянством і механізму обміну інформацією з іншими державами.

Висновки. Множинне громадянство в Україні перетворюється з дискусійної теоретичної конструкції на реальний правовий інститут, що матиме далекосяжні наслідки для держави, суспільства та кожного громадянина. Ухвалене законодавство 2025 р. стало поворотним моментом, адже воно закладає основу для поєднання збереження національної безпеки та захисту прав мільйонів українців у світі. Нові норми створюють можливості для розбудови зв'язків із потужною українською діаспорою, посилюють міжнародну підтримку, сприяють поверненню людського капіталу й інтеграції іноземних громадян, які захищали Україну. Водночас правове регулювання множинного громадянства несе низку викликів – від ризиків безпеки до необхідності вдосконалити систему перевірки лояльності, стандартизувати обмін інформацією з іноземними державами, гармонізувати норми податкового, виборчого, військового й адміністративного законодавства.

Особливо важливим є гуманістичний підхід держави до громадян, які опини-

лися на тимчасово окупованих територіях і змушені були прийняти російське громадянство. Закон чітко розмежовує добровільні та примусові дії, захищає цих людей від втрати правового зв'язку з Україною. Це формує підґрунтя для майбутньої реінтеграції та запобігає суспільній поляризації.

Успішна імплементація законодавства вимагатиме злагодженої роботи уряду, МЗС, ДМС та спеціальних служб, оскільки саме підзаконні акти визначатимуть практичну ефективність реформи. Ухвалення переліку держав-партнерів, серед яких першими стануть Німеччина, Польща, Чехія, США та Канада, відкриває шлях до формування прозорих і безпечних механізмів множинного громадянства.

Отже, легалізація множинного громадянства – це стратегічне рішення, що має потенціал зміцнити Україну як демографічно, так і економічно та геополітично. Проте воно потребує відповідального нормативного супроводу, системної роботи інституцій і постійного моніторингу ризиків. Реформа стане успішною лише тоді, коли поєднає інтереси держави та мільйонів українців, які, незалежно від місця проживання чи наявності другого паспорта, зберігають зв'язок з Україною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами станом на 03.09.2019 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.10.2025).

2. Про громадянство України : Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235–III (зі змінами станом на 08.01.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 30.10.2025).

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України : Закон України від 18 червня 2025 р. № 4502–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4502-20#Text> (дата звернення: 30.10.2025).

4. Про затвердження Порядку визначення держав, громадяни (піддані) яких набувають громадянство України у спрощеному порядку : постанова Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2025 р. № 1272. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.10.2025).

5. Множинне громадянство: нові можливості та приховані ризики. ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/aktualno/15107_mnozhinne-gromadyanstvo-nov-mozhливost-ta-prikhovan-riziki- (дата звернення: 30.10.2025).

6. Новик Б. Множинне громадянство. *Pros and cons* : юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 7. С. 27–30.

7. Президент Світового конгресу українців (СКУ) Павло Ґрод на брифінгу в Києві заявив, що нещодавно ухвалений закон про множинне громадянство дозволить об'єднати закордонну діаспору з Україною навколо відновлення держави. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4029688-mnozinne-gromadanstvo-dozvolit-obednati-ukrainciv-svitu-navkolo-vidnovlenna-derzavi-prezident-sku.html> (дата звернення: 30.10.2025).

8. Президент України Володимир Зеленський провів зустріч із представниками Світового конгресу українців, де обговорили закон про множинне громадянство та підтримку фронту. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/4029824-zelenskij-nazvav-kraini-de-zastosuut-normi-zakonu-pro-mnozinne-gromadanstvo.html> (дата звернення: 30.10.2025).

9. Уряд ухвалив розроблений МЗС перелік критеріїв для держав, з якими буде запроваджуватися множинне громадянство. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/news/uryad-uhvaliv-rozroblenij-mzs-perelik-kriteriyiv-dlya-derzhav-z-yakimi-bude-zaprovadzhuvatisya-mnozhinne-gromadyanstvo> (дата звернення: 30.10.2025).

10. Ukraine's parliament passes bill allowing dual citizenship to motivate people to come back home. *Euronews*. URL: https://www.euronews.com/my-europe/2025/06/19/ukraines-parliament-passes-bill-allowing-dual-citizenship-to-motivate-people-to-come-back-?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 30.11.2025).

Стаття надійшла в редакцію: 12.11.2025

Стаття прийнята: 11.12.2025

Опубліковано: 22.12.2025

